

NOGLE LITOGRAFIER OG AUTOGRAFIER AF ÆLDRE DANSKE KUNSTNERE

Autografi af W. MARSTRAND.

FRÆNDE er Frænde værst. Afdøde Inspektør Leemeier, der selv var en ivrig og talentfuld Samler, havde mange snurrige Historier om sine Kollegaer. En Dag havde han paa Gaden mødt en Portrætsamler, der med Stolthed havde vist ham et lykkeligt Fund. »Ikke andet end det,« sagde Leemeier, »det Litografi af Kuhlau har jeg set 100 Gange«. »Nej, det har De ikke,« svarede Samleren, »for det er et yderst sjældent kasseret Blad, hvor Kuhlau ved en Fejltagelse er bleven blind paa det gale Øje«.

Historien forekom mig et af de pudsige Eksempler paa absurd Samler-Monomani, indtil jeg læste dens Forklaring i den meget gode Oversigt over Litografiens Historie ude og hjemme, Pietro Krohn ved Litografiens Hundredaarsfest gav i Tidsskrift for Kunstindustri 1896. En af de bedste danske Udøvere i ældre Tid var Portrætmaleren CHR. HORNEMANN, der kopierede sin Pastel af Kuhlau direkte paa den litografiske Sten, saa at Komponisten, der i Virkeligheden var blind paa højre Øje, i Aftrykket blev blind paa venstre; Kunstneren maatte derfor, siger Krohn, »kassere sin første, i usædvanlig stort Format paabegyndte, livfulde Tegning og udføre en ny.« Det er altsaa et af de bedste danske Litografier. Samleren fortjener Ære og Ros for at have sikret det mod Tilintgørelse.

Desværre har Litografien her i Danmark ikke frembragt overvættede meget af fremragende kunstnerisk Værd. Fra Tiden ved 1830 findes, som nævnt af Krohn, en Række interessante litografiske Forsøg af ECKERSBERGS Elever: BENDZ, KØBKE, CONSTANTIN HANSEN, MARSTRAND og ROED; — Roeds Portræt af Toldinspektør N. F. Læssøe har faaet den vildledende Paaskrift »Roth lith.« — Derimod tror jeg ikke, at Eckersberg selv har litograferet Pl. IV til Perspektivlæren; Hannover har sikkert med Rette

CHR. KØBKE: Portræt af Kunstnerens Fader.
Litografi.

opført det noget sløvt rutinemæssigt udførte Blad som et Arbejde af EM. BÆRENTZEN. I den retrospektive Afdeling af den Udstilling, som det nystiftede »Grafiske Kunstnersamfund« sidst i 1909 afholdt i Industriforeningen, hørte Købkes lille Litografi af Kunstnerens Fader til det mærkeligste og bedste. Desværre hører det til de store Sjældenheder. Paa samme Sten har Købke tegnet Portræter af sin Søster og af sin Svoger Pastor N. L. Feilberg. Et andet — eller fjerde — af Hannover nævnt Litografi af Købke »To Hoveder efter van Dyck« er nu aldeles ukendt. Samlerne synes alligevel ikke tilstrækkelig at have paaagtet vore bedste Maleres litografiske Forsøg.

Til Sjældenhederne hører ogsaa LUNDBYES Autografier 3: Overtryk af Pennetegninger, tegnede med litografisk Tusch. Indtil omtr. 1840 havde Blyanten været det Tegnemateriale, vore Kunstnere som Regel helst benyttede, alle deres Litografier før dette

Hønen paa Kurven.
Autografi af J. TH. LUNDBYE.

Aarstal er udførte i »Kridtmanér«. Den yngre Slægt foretrak Pennen, som Rumohr havde anbefalet Frølich og Frølich atter Lundbye. Lundbye forsøgte at anvende Autografien til Mangfoldiggørelse af sine Tegninger; det var oprindeligt hans Agt paa denne Vis selv at fremstille Illustrationerne til Kaalunds Fabler. Lundbyes Autografier har baade i Opfattelse og Behandling ganske de samme Fortrin som hans Haandtegninger og Raderinger. Almindeligst forekommer det her gengivne nydelige lille Blad med Hønen, der — efter Lundbyes egen Forklaring — kagler efter at have lagt Æg i Kurven. Til Fortegnelsen over Autografierne i den af Kunstforeningen udgivne Bog om Lundbye bør føjes en Fremstilling af en Svane, som jeg paa en Auktion har set blive solgt for en Haandtegnning.

Sammen med Lundbye tegnede FRÖLICH i Febr. 1845 de velkendte Gudeskikkelser til de autograferede Mindeblade fra den nordiske Højtid. Fra samme Aar findes — efter Krohns Fortegnelse («Bogvennen» 1898-99) — desuden 15 Autografier af Frølich, deriblandt meget smukke Blade, som det »Maanedskrift for Børn« medfølgende Billede af Ole Lukøje og den her gengivne Fremstilling af en lille Dreng i Sofahjørnet. Endnu anseligere og værdifuldere er Frølichs Penne-tegninger paa Sten fra 1856: Børn, der kører i Slæde og den pragtfulde Komposition af Thyra, der bygger Dannevirke. Hidtil ukendt er den her gengivne Fremstilling, der aabenbart har et nordisk Motiv, hvis rette Tydning det endnu ikke er lykkedes at finde.

P. C. SKOVGAARD er rimeligvis ligesom Frølich bleven fristet af Lund-

Autografi af P. C. SKOVGAARD: Landskab ved Slangersrup.

byes Eksempel til at indlade sig paa Forsøg med Autografier. Af det her gengivne smukke Landskab har jeg kun set et eneste Aftryk. Relativt hyppigt forekommer Skovgaards autograferede Portrættegninger, deriblandt to Portræter af Lundbye.

Fremfor nogen anden dansk Kunstner synes MARSTRAND egnet til at underlægge sig Litografien og lade den mangfoldiggøre hans frodige Fantasis Utaal af gode Indfald. Han havde de bedste Betingelser for at blive en dansk Daumier. Krohn siger, at der kun findes en enkelt Autografi fra hans Haand, et Billede af Kunstnerens lille Datter. Dette smukke og anselige Blad er sikkert ikke nogen Autografi, men en fotolitografisk Gengivelse efter en Rørpenstegning; — Budtz Müller & Co. har udført en Række foto-»litografiske Facsimiler« efter Marstrands Tegninger, tre af disse Facsimiler var sammen med Originalerne udstillede paa Charlottenborg-Udstillingen 1867. — Derimod er det mægtige og morsomme Limfarvebillede af Ægirs Gæstebud, som Marstrand 1849 malte til Skyde-

Autografi af L. FRØLICH: Drengen i Sofahjørnet.

Pennetegning paa Sten af L. FRØLICH.

Autografi af W. MARSTRAND: Hønsene fodres.

bane-Festen i Anledning af Oehlenschlägers 70aarige Fødselsdag, gengivet paa litografisk Sten i en ret tørt behandlet Penne-tegning, der utvivl-somt skyldes Marstrand selv. Og fra Kunstnerens senere Aar er en Række Autografier, af hvilke Flertallet rigtignok kun er ret interesseløse Penne-prøver med Fremstillinger af Hoveder, Heste, Navnetræk og Sanchos Æsel. Men mellem de Blade, jeg kender — og jeg kender næppe alle Marstrands Autografier — er der dog ogsaa nogle virkelig bemærkelses-værdige. Et af dem er den her gengivne Fremstilling af Manden («Den stundesløse«?), der i Husdøren kalder ad sine Høns. Endnu fortrinligere er den i Kunstforeningens Bog om Marstrand S. 245 gengivne Autografi, som viser en gammel Spidsborger, der med Piben i den ene Haand og Paraplyen i den anden betænksomt og slukøret promenerer med sin Havgasse under Armen.

Vore ældre Kunstneres lidet kendte Litografier og Autografier for-tjener at paaagtes. De er jo Originalarbejder fra deres Haand ganske ligesom deres Raderinger. De bedste af dem hører til de værdifuldeste Blade af ældre dansk grafisk Kunst.

Karl Madsen.